

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Městský soud v Praze rozhodl v senátě složeném z předsedy Štěpána Výborného a soudců Jana Kratochvíla a Vladimíra Gabriela Navrátila ve věci

žalobce:

Lukáš R.,

bytem xxx, xxx,

zastoupen Mgr. Robertem Cholenským, Ph.D., advokátem,

sídlem Bolzanova 5, Brno,

proti

žalovanému:

1) Ministerstvo vnitra,

sídlem Nad Štolou 3, Praha 7,

2) Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje,

sídlem Lidické náměstí 9, Ústí nad Labem,

3) Kriminologický ústav Policie České republiky,

sídlem Strojnická 27, Praha 7,

4) Policejní prezidium České republiky,

sídlem Strojnická 27, Praha 7,

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

o žalobě na ochranu před nezákonným zásahem žalovaných spočívajícím v sejmutí daktyloskopických otisků a provedení bukálního stěru žalobce dne 10. 11. 2014 a uchovávání takto získaných údajů v databázích,

t a k t o :

- I. Určuje se, že zásah Krajského ředitelství policie Ústeckého kraje spočívající v sejmutí daktyloskopických otisků a provedení bukálního stěru žalobce dne 10. 11. 2014 za účelem zařazení a uchovávání osobních údajů v policejních databázích byl nezákonný.
- II. Určuje se, že zásah Policejního prezidia České republiky spočívající v uchovávání osobních údajů žalobce v evidenci daktyloskopických karet a v informačním systému pro porovnávání a uchovávání profilů DNA je nezákonné.
- III. Policejnímu prezidiu České republiky se přikazuje ve lhůtě třiceti dnů od právní moci rozsudku smazat z evidence daktyloskopických karet kartu č. xxx a z informačního systému pro porovnávání a uchovávání profilů DNA profil pod č. xxx.
- IV. Ve zbytku se žaloba zamítá.
- V. Policejní prezidium České republiky je povinno nahradit žalobci náklady řízení ve výši 13 600 Kč do jednoho měsíce od právní moci rozsudku, k rukám advokáta Mgr. Roberta Cholenského, Ph.D.

Odůvodnění:

I.

Vymezení věci a skutkové okolnosti

1. Žalobce se podanou žalobou domáhá určení nezákonnosti zásahu, při kterém mu policie sejmula daktyloskopické otisky, provedla bukální stěr, z kterého vytvořila profil DNA, a uchovává takto získané osobní údaje (dále také společně jako „biometrické údaje“).
2. Policie zahájila dne 12. 8. 2014 trestní stíhání žalobce za přečin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku.
3. Dne 10. 11. 2014 policie, Služba kriminální policie a vyšetřování v Mostě žalobce v rámci trestního řízení vyslechla a sejmula mu otisky prstů a provedla bukální stěr. Z bukálního stěru byl následně vytvořen profil DNA žalobce. Tento společně s daktyloskopickými otisky byl zařazen do policejních databází.
4. Policejní prezidium České republiky na dotaz soudu sdělilo, že k žalobci policie zpracovává v evidenci daktyloskopických karet daktyloskopickou kartu č. xxx a v informačním systému pro porovnávání a uchovávání profilů DNA zpracovává jeho profil DNA pod č. xxx, jež získala v rámci provedení identifikačních úkonů ze dne 10. 11. 2014 pro účely budoucí identifikace. Správcem, resp. spravujícím orgánem, je Policie České republiky.

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

5. Sdělením ze dne 4. 3. 2015 žalované Policejní prezidium nevyhovělo žádosti žalobce o likvidaci zpracovávaných osobních údajů žalobce. Důvodem bylo, že osobní údaje jsou i nadále potřebné pro plnění zákonných úkolů policie. Z vyjádření vyplývá, že genetický profil žalobce bude veden v Národní databázi DNA. Otisky prstů jsou vedeny v daktyloskopické evidenci. Policie odmítnuté odůvodnila tím, že žalobce byl již v minulosti odsouzen za trestný čin hanobení národa, rasy etnické nebo jiné skupiny osob podle § 355 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku v souběhu s přečinem výtržnictví podle § 358 odst. 1 trestního zákoníku a přečinem projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku. Dále obecně uvedla, že ze statistik vyplývá, že polovina pachatelů jsou recidivisté a mnohdy dochází k recidivě nestejnorodé. Podle policie nezbytnost zpracovávání osobních údajů žalobce jako pachatele úmyslných trestných činů je tedy dána z důvodu kriminalistických. Ustanovení § 65 zákona o Policii totiž dává Policii možnost získat osobní údaje umožňující ztotožnit osobu v budoucnu.
6. Rozsudkem Okresního soudu v Teplicích ze dne 9. 7. 2015, č. j. 7 T 9/2015-169, byl žalobce pravomocně shledán vinným z přečinu projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku. Ten spáchal tím, že dne 29. 3. 2014 v době od 14:00 do 17:00 byl na náměstí v Duchcově oblečen do černého trika s viditelným modifikovaným vyobrazením tzv. slunečního kola. Jedná se o symbol, který je užíván jako zástupný místo hákového kříže a je užíván neonacistickými uskupeními. Žalobce byl odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody ve výši jednoho roku.
7. Podrobná úprava provádění identifikačních úkonů, včetně odebrání (shromažďování) biologických vzorků za účelem budoucí identifikace osoby, jejímž základem je § 65 zákona o policii, je obsažena v pokynu policejního prezidenta (viz pokyn policejního prezidenta č. 275/2016). V pokynu policejního prezidenta č. 275/2016 jsou podrobně upraveny podmínky, za nichž je možné vyžadovat provedení identifikačních úkonů (čl. 3), postup při odběru biologického materiálu (čl. 11), podmínky zpracování osobních údajů získaných v souvislosti s identifikačními úkony (čl. 15 a násl.), pravidla při vkládání osobních údajů do různých systémů či databází DNA (CODIS, INFO DNA, SHODA), jakož i jejich vedení (čl. 58 a násl.), doby uchovávání odebraného biologického materiálu (čl. 74) a konečně i prověřování potřebnosti dalšího zpracovávání a likvidace osobních údajů (čl. 75 a násl.).

II.

Argumentace účastníků

8. Žalobce v žalobě namítal, že odebrání otisků prstů a vzorku DNA porušuje jeho základní práva. Tento zásah je založen na § 65 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Policii“), který je však nedostatečně určitý a nesplňuje požadavky judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“).
9. Žalované ministerstvo vnitra namítlo, že není v dané věci pasivně legitimováno. Pasivně legitimována je Policie ČR.
10. Žalované Policejní prezidium uvedlo, že zásah byl v souladu se zákonem. V případě žalobce jde o zásah nezbytný. Žalobce byl již v minulosti odsouzen za spáchání přečinu hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob. U žalobce se jedná o projevy extremismu. Přitom dle relevantních statistik je zřejmý nárůst násilné trestné činnosti s extremistickým podtextem. U žalobce nelze vyloučit opakování trestné činnosti i v budoucnu.
11. Žalované Policejní prezidium považuje i ustanovení § 65 zákona o Policii za ústavně souladné. Jsou z něj zcela zřejmé zákonné limity a kritéria jeho aplikace. Doba uchování údajů je podmíněna jejich nezbytností. Žalovanému nelze podsouvat, že postupuje v rozporu se základními právy. Při prověřování potřebnosti dalšího zpracovávání osobních údajů je například okolnost, že osoba byla

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

zproštěna obvinění pečlivě zvažována a vede zpravidla k rozhodnutí o provedení likvidace osobních údajů.

12. Krajské ředitelství také uvedlo, že zásah nelze za žádných okolností považovat za nezákonný. Argumentace krajského ředitelství je v podstatě shodná s argumentací Policejního prezidia.

III.

Jednání

13. Dne 18. 5. 2022 se ve věci konalo jednání před soudem, při kterém žalobce i žalovaní ad 2) a ad 4) setrvali na své argumentaci z písemných podání. Žalovaní ad 1) a ad 3) se jednání neúčastnili.

IV.

Posouzení žaloby soudem

IV. 1 Pasivní legitimace

14. Úvodem soud podotýká, že podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu při provádění identifikačních úkonů podle § 65 zákona o policii policejní orgány plní úkoly v oblasti veřejné správy spočívající v tom, že vytvářejí a spravují databázi údajů využitelných při pátrání po trestné činnosti a jejím potírání. Nejedná se tedy o obstarávání důkazů pro objasnění trestní věci, v níž je předvolaná osoba obviněna. Identifikační úkony a následné uchování osobních údajů tudíž jako takové nevedou k naplnění účelu trestního řízení vedeného proti předvolané osobě. Policie tak v daném případě nevystupuje v pozici orgánu činného v trestním řízení, ale v pozici správního orgánu. Jednání policejního orgánu tak spadá do plnění úkolů v oblasti veřejné správy (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 11. 2015, č. j. 9 As 168/2015 – 43, ze dne 13. 12. 2017, č. j. 1 As 13/2017 – 93, nebo ze dne 22. 1. 2020, č. j. 7 As 389/2019 – 13). S tímto názorem souhlasí i Ústavní soud (Pl. ÚS 7/18, bod 74). Žalobu vůči žalovanému ad 1) Ministerstvu vnitra je tedy třeba zamítnout. Ministerstvo vnitra není pasivně legitimováno ve věci tvrzeného zásahu.
15. Z judikatury Nejvyššího správního soudu také vyplývá, že pasivně legitimovaným v případě žalob na provádění identifikačních úkonů podle § 65 zákona o policii jsou krajská ředitelství policie (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. 3. 2020, čj. Nad 22/2020 – 35). Také judikatura krajských soudů aprobovala, že v případě tvrzeného zásahu spočívajícího v provedení identifikačních úkonů podle § 65 zákona o policii je pasivně legitimováno krajské ředitelství policie jakožto organizační složka státu (§ 8 odst. 1 zákona o Policii), která zahrnuje i případné podřízené útvary (viz rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2020, č. j. 55 A 102/2019-28, nebo rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 4. 6. 2020, č. j. 22 A 48/2019-40). Krajský soud v Praze přitom v citovaném rozsudku nepovažoval za rozhodné, zda tvrzený zásah spočívá v předvolání k provedení identifikačních úkonů či přímo v jejich provedení.
16. Městský soud se s tímto posouzením ztotožňuje a proto pasivně legitimovaným v případě žalobcem tvrzeného zásahu spočívajícího v odběru vzorku DNA a daktyloskopických otisků je Krajské ředitelství policie Ústeckého kraje.
17. Jiná situace je však v případě tvrzeného zásahu spočívajícího v uchovávání biometrických údajů. Podle sdělení Policejního prezidia jsou osobní údaje žalobce uchovávány v evidenci daktyloskopických karet a v informačním systému pro porovnávání a uchovávání profilů DNA. Správcem obou databází je Policie České republiky. Útvarem policie, který za policie jako celek jedná je Policejní prezidium. Pasivně legitimován ohledně této části žaloby je tedy žalovaný ad 4). I žalobu vůči žalovanému ad 3) je tedy třeba zamítnout pro nedostatek pasivní legitimace.

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

18. Pro úplnost městský soud dodává, že si je vědom, že v řízení o žalobě proti žalovanému ad 2) Krajskému ředitelství policie Ústeckého kraje není místně příslušný. Nicméně žalobce namítá nejen odebrání vzorku DNA a daktyloskopických otisků, ale především jejich uchovávání. Správcem příslušných databází je policie. V řízení o žalobě proti Policejnímu prezidiu městský soud je místně příslušným. Přitom zásah spočívající v odběru za účelem uchovávání a zásah spočívající v uchovávání nelze rozdělit. Uchovávání by se nestalo bez odběru a jediným účelem odběru bylo následné uchovávání získaných osobních údajů. Otázka zákonnosti těchto zásahů je nerozlučně spojena a je třeba je posoudit společně (viz níže).
19. Zároveň je podstatné, že městský soud před zahájením řízení sám svou místní nepříslušnost neprohlásil a žalované krajské ředitelství ve svém vyjádření ze dne 6. 4. 2016, což byl jeho první úkon ve věci, místní nepříslušnost soudu nenamítlo. Podle Nejvyššího správního soudu přitom pokud soud začne o věci jednat nebo účastníci neuplatní včas námitku místní nepříslušnosti soudu, nelze již zkoumat místní příslušnost soudu, a tím dojde ke zhojení nedostatku podmínky řízení (rozsudek č. j. 2 Azs 156/2006-38; či usnesení č. j. Nad 99/2018-75).

IV. 2 Meritum věci

20. Podle § 82 soudního řádu správního se může každý, kdo tvrdí, že byl přímo zkrácen na svých právech nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením (dále jen „zásahem“) správního orgánu, který není rozhodnutím, a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo, domáhat u soudu žalobou ochrany proti němu nebo určení toho, že zásah byl nezákonný.
21. Podle ustálené judikatury Nejvyššího správního soudu (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 9. 2017, č. j. 1 Afs 217/2017-34, a tam citovanou judikaturu) je namístě ochranu v procesním režimu podle § 82 a násl. s. ř. s. poskytnout tehdy, pokud jsou kumulativně splněny všechny podmínky stanovené v tomto ustanovení. Žalobce musí být přímo (1. podmínka) zkrácen na svých právech (2. podmínka) nezákonným (3. podmínka) zásahem, pokynem nebo donucením („zásahem“ správního orgánu v širším smyslu) správního orgánu, který není rozhodnutím (4. podmínka), a byl zaměřen přímo proti němu nebo v jeho důsledku bylo proti němu přímo zasaženo (5. podmínka).
22. V nyní projednávaném případě je spornou otázkou mezi účastníky splnění 3. podmínky, tedy zda postup policie byl nezákonný. Podle soudu je zřejmé, že ostatní podmínky splněny jsou. Zásahy policie jsou přímo adresované žalobci a nejedná se o rozhodnutí. Došlo ke zkrácení žalobce na právu na ochranu soukromého života podle čl. 10 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“ a čl. 8 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Úmluva“). Soud se tedy omezí pouze na bližší zkoumání, zda tento zásah policie vůči žalobci byl zákonný, či nikoliv.
23. Žalobce namítá, že zásah spočívající v odebrání vzorků DNA a daktyloskopických otisků a uchovávání osobních údajů takto získaných porušuje jeho právo na ochranu soukromí.
24. Podle čl. 8 Úmluvy každý má právo na respektování svého soukromého života.
25. Podle čl. 10 odst. 3 Listiny každý má právo na ochranu před neoprávněným shromažďováním, zveřejňováním nebo jiným zneužíváním údajů o své osobě.
26. Tato ustanovení zakotvují tzv. právo na informační sebeurčení. Právo na informační sebeurčení chrání jak před 1. shromažďováním, včetně přímo pořizování informací o jednotlivcích, tak před jejich 2. uchováváním a 3. zveřejňováním, či jako zbytková kategorie 4. jiným zneužíváním údajů. Každé toto jednání je samostatným zásahem do práva na informační sebeurčení. Tedy i shromažďování a uchovávání osobních údajů bez jakéhokoliv zveřejňování, tedy například i ve veřejnosti nepřístupných databázích, je zásahem do práva na informační sebeurčení.

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

27. Obecně k právu na informační sebeurčení v současné době soud považuje za vhodné uvést, že prudký rozvoj technologií v posledních zhruba dvou dekadách představuje zcela nové a zásadní výzvy pro interpretaci a aplikaci práva na soukromí. Podle komentátorů „právo na informační sebeurčení současně patří k těm aspektům (sférám) práva na soukromí, který nejvíce čelí dopadům současného dynamického technologického vývoje ve společnosti, přičemž způsob, jakým v tomto střetu obstojí, je velmi zásadní i pro určení způsobu společenského vnímání a užívání (a v konečném důsledku i přežití) konceptu (práva na) soukromí jednotlivce jako takového“ (Kokeš, M. Čl. 10 [Právo na soukromý a rodinný život; právo na informační sebeurčení]. In: Husseini, F. et al. Listina základních práv a svobod. Praha: C. H. Beck, 2021, marg. č. 50.)

28. Ústavní soud ratio práva na informační sebeurčení popsal následovně (Pl. ÚS 26/16, bod 83):

Jednou z primárních funkcí práva a státu v demokracii podle Ústavního soudu je totiž zajišťování prostoru pro rozvoj a seberealizaci individuální osobnosti. Vedle tradičního prostorového chápání soukromí (ochrana obydlí) a možnosti vytvářet sociální vztahy nerušené veřejnou mocí je právo na respekt k soukromému životu i garancí na sebeurčení ve smyslu rozhodování jednotlivce o sobě samém. Toto právo na informační sebeurčení - zakotvené zejména v čl. 10 odst. 3 Listiny - ve svém důsledku znamená příležitost jednotlivce rozhodnout, zda, v jakém rozsahu a za jakých okolností mají být informace z jeho soukromí zpřístupněny jiným subjektům. Právě řečené má určující význam nejen pro svobodný rozvoj a seberealizaci jednotlivce ve společnosti, ale je podmínkou fungování samotného státu, má-li být demokratický a právní, neboť naopak v podmínkách vsudy přítomného státu (v podobě "Velkého bratra") je iluzorní nejen právo na soukromí, ale také jeden z pilířů našeho sociokulturního okruhu, tedy možnost svobodné volby.

29. Právo na informační sebeurčení nabývá zvláštního významu v případě odběru genetického materiálu. Odebrání a uchovávání vzorků genetického materiálu může představovat závažný zásah do soukromí dotčených jednotlivců, a to závažnější než shromažďování jiných osobních údajů podle § 65 odst. 1 zákona o Policii. Z uchovávaného profilu DNA lze získávat velmi širokou škálu informací o jeho původci, případně jeho příbuzenských vztazích. U vzorků DNA hrozí největší nebezpečí z důvodu jejich zneužití při jejich ztrátě nebo odcizení. Již z těchto důvodů je tedy třeba odebrání a uchovávání profilů DNA státními orgány podrobit zvýšené kontrole a zakotvit dostatečné mechanismy právní obrany dotčených osob.

30. Pokud jde o otisky prstů, městský soud má za to, že jde jistě také o osobní údaj, který spadá po ochranu práva na informační sebeurčení. Nicméně otisky prstů neobsahují tolik informací jako profily DNA. Z otisků prstů není možné identifikovat vztahy mezi jednotlivci. Odběr a uchovávání otisků prstu je zásahem do práva na informační sebeurčení, avšak menší intenzitou než u odběru vzorků DNA (obdobně viz judikatura ESLP – např. rozsudek ze dne 13. 2. 2020, č. 45245/15, *Gaughran proti Spojenému království*, § 80)

31. Právo na ochranu soukromí, včetně práva na informační sebeurčení, není právem absolutním. Byť čl. 10 Listiny neobsahuje explicitní limitační klauzuli, je nutno aplikovat imanentní omezení, kdy ústavně zaručené právo může být omezeno za účelem ochrany jiné ústavně chráněné hodnoty (nález Ústavního soudu, sp. zn. I. ÚS 2903/14, bod 32). Městský soud tedy nyní přezkoumá, zda pro tento zásah existují dostatečně závažné důvody. Aby zásah do práva na informační sebeurčení podle čl. 10 odst. 3 Listiny byl ústavně souladný, musí ctít základní parametry omezení základních práv a svobod. Zásah tak musí splňovat podmínku legality, legitimacy a proporcionality, jak nakonec stanoví obsahově shodný čl. 8 Úmluvy ve svém odstavci druhém.

32. K ústavnosti odběru biologického materiálu za účelem vytvoření profilu DNA podle § 65 zákona o Policii se nedávno vyjádřil Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 3. 2022, sp. zn. Pl. ÚS 7/18. Ústavní soud rozhodoval o návrhu Městského soudu na zrušení § 65 odst. 1 ve slovech „a odebrat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení“ a celého § 65 odst. 5 zákona o Policii.

33. Podle § 65 zákona o Policii:

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

(1) Policie může při plnění svých úkolů pro účely budoucí identifikace u

a) osoby obviněné ze spáchání úmyslného trestného činu nebo osoby, které bylo sděleno podezření 18) pro spáchání takového trestného činu,

b) osoby ve výkonu trestu odnětí svobody za spáchání úmyslného trestného činu,

c) osoby, jíž bylo uloženo ochranné léčení nebo zabezpečovací detence, nebo

d) osoby nalezené, po níž bylo vyhlášeno pátrání a jejíž svéprávnost je omezena,

snímat daktyloskopické otisky, zjišťovat tělesné znaky, provádět měření těla, pořizovat obrazové, zvukové a obdobné záznamy a odebírat biologické vzorky umožňující získání informací o genetickém vybavení.

...

(5) Policie osobní údaje získané podle odstavce 1 zlikviduje, jakmile jejich zpracovávání není nezbytné pro účely předcházení, vyhledávání nebo odhalování trestné činnosti anebo stíhání trestných činů nebo zajištění bezpečnosti České republiky, veřejného pořádku nebo vnitřní bezpečnosti.

34. Ústavní soud v citovaném nálezu zamítl návrh na zrušení dané části § 65 odst. 1 a odmítl návrh na zrušení § 65 odst. 5 zákona o Policii.

35. Ohledně § 65 odst. 1 zákona o Policii Ústavní soud dospěl k závěru:

96. ...že právní úprava obsažená v § 65 odst. 1 písm. a) zákona o policii je sice možná široká ve své personální působnosti, když může být uplatněna mj. vůči všem osobám podezřelým nebo obviněným ze spáchání jakéhokoli úmyslného trestného činu či vůči všem osobám, které jsou za spáchání takového trestného činu ve výkonu trestu odnětí svobody, nelze ale konstatovat, že je neurčitá, nejasná nebo příliš abstraktní. Ze souvisejících právních předpisů (trestní zákoník a trestní řád) je zcela zjevné, kdo je osobou obviněnou či podezřelou, kdo je osobou ve výkonu trestu, i co je to úmyslný trestný čin. Názor navrhovatele, že neurčitost, resp. v daném pojetí spíše přílišná obecnost či neúplnost, představuje hlavní nedostatek napadené právní úpravy způsobující její protiústavnost, z pohledu Ústavního soudu neobstojí.

97. Ze znění § 65 zákona o policii jsou rovněž zřejmé zákonné limity a kritéria použití, která zákonodárce stanovil. Stěžejním kritériem pro hypotézu obsaženou v § 65 odst. 1 písm. a) zákona o policii je subjektivní stránka trestného činu, která vypovídá o vnitřním vztahu pachatele k trestnému činu. Úmyslná trestná činnost obsahuje složku vědění i složku volní, směřující k realizaci určitých skutečností zakládajících trestný čin. Pachatel úmyslného trestného činu chce spáchat trestný čin, popř. je s jeho spácháním srozuměn, vědomě tedy porušuje zákon. Považoval-li zákonodárce zjevně za důležité, aby policie měla možnost získávat identifikační údaje u všech úmyslných trestných činů, nemá Ústavní soud proti takovému pojetí (byť poměrně širokému) výhrady. Zásah do základních práv ve veřejném zájmu spočívající v povinnosti podrobit se odběru biologického materiálu, popř. zjištění dalších identifikačních znaků, je třeba považovat za ospravedlnitelný.

36. Ohledně § 65 odst. 5 zákona o Policii Ústavní soud dovodil, že městský nebyl aktivně legitimován k podání návrhu. Ústavností tohoto ustanovení se tedy nezabýval. V obiter dictu nicméně vyslovil:

104. Hlavním problémem současného stavu právní úpravy je nedostatečná seznamitelnost (rozsahu) omezení základních práv, k nimž odběrem biologických vzorků DNA dochází. Podle judikatury ESLP musí zásah do práva na soukromí respektovat kritérium nezbytnosti s dostatečnými zárukami pro jednotlivce proti riziku zneužití a svévole, jejichž parametry musí být stanoveny zákonem. Je-li úprava nakládání s genetickými informacemi v kontextu kriminalistických potřeb svěřena pouze internímu pokynu policie, je nedostupná veřejnosti (srov. rozsudek ESLP Rotaru proti Rumunsku) a nedovoluje jednotlivci, aby požadavkům vyplývajícím z této úpravy mohl přizpůsobit své chování (srov. rozsudek ESLP ze dne 25. 3. 1983 Silver a další proti Spojenému království, stížnosti č. 5947/72, 6205/73, 7052/75, 7061/75, 7107/75, 7113/75 a 7136/75), tzn. jednal tak, aby se nedopustil úmyslného trestného činu a byl tak při jeho vyšetřování případně vystaven zásahu spojenému s odběrem vzorku DNA. Tento stav také

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

neodpovídá Doporučení R (92) 1 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy, přičemž nároky na právní úpravu databází profilů DNA se musí řídit principem předběžné opatrnosti. Nejsou-li stanovena jasná pravidla pro likvidaci vzorků, může policie selektivně (ne)uchovávat vzorky podle své vlastní úvahy a nemusí - v rozporu se zákonem o svobodném přístupu ke informacím - příznat, zda je vzorek uchováván, což může mít negativní vliv na dokazování a na práva obhajoby v trestním řízení, např. při obraně proti chybné forenzní identifikaci.

105. Ústavnímu soudu je v této souvislosti rovněž známo, že již od roku 2010 byl připravován věcný záměr zákona o ochraně práv osob při nakládání s genetickými vzorky a profily v souvislosti s prováděním forenzní analýzy DNA, který mohl výše uvedenou kusost a roztržitost úpravy vyřešit a zajišťoval by za účelem porovnání profilů DNA i přístup národních kontaktních míst jiných států podle mezinárodních smluv. V tomto směru dosud nedošlo k naplnění mezinárodních závazků.

37. Nejvyšší správní soud již ve dvou případech vyslovil, že ustanovení § 65 zákona o Policii za protiústavní nepovažuje. V rozsudku ze dne 30. 4. 2014, č. j. 4 As 168/2013-40, bodech 20-32, Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že právní úprava zákona o Policii o odebrání a uchovávání biologických vzorků splňuje minimální lidsko-právní standardy. Uvedl, že konkrétní kritéria postupu policie je třeba dovodit z obecného požadavku přiměřenosti podle § 11 zákona o Policii. S těmito závěry se Nejvyšší správní soud ztotožnil též v rozsudku ze dne 24. 10. 2017, č. j. 8 As 134/2016-38. Je však třeba upozornit, že v uvedených řízeních se nejednalo o žaloby jednotlivců dotčených shromažďováním osobních údajů, nýbrž o spory mezi Úřadem pro ochranu osobních údajů a Ministerstvem vnitra, které bylo pokutováno za pochybení při aplikaci § 65 zákona o Policii. V prvním uvedeném rozsudku nicméně Nejvyšší správní soud výslovně uvedl, že svým rozsudkem „nepředjímá výsledek testu proporcionality a dostatečnosti zákonného podkladu v jiných věcech lišících se od nyní posuzovaného v podstatných ohledech“. Podstatné také je, že po těchto rozsudcích Nejvyššího správního soudu ve věci opět rozhodoval ESLP, který svou judikaturu v této oblasti nadále zpřesnil a rozvedl (viz níže).
38. Zásahy do práva na informační sebeurčení je nutno obecně posoudit z hlediska legality, legitimacy a proporcionality (viz bod 31 výše). ESLP v případě odběru a uchování otisků prstů a profilů DNA neposuzuje zvlášť legalitu zásahu, neboť je názoru, že v těchto případech je otázka kvality právního základu zásahu úzce provázána s podmínkou nezbytnosti zásahu v demokratické společnosti tedy proporcionality zásahu (rozsudek velkého senátu ESLP ze dne 4. 12. 2008, č. 30562/04 a 30566/04, *S. a Marper proti Spojenému království*, § 99). ESLP tuto praxi uplatnil i v navazujících případech, kdy otázky dostatečné kvality zákonného podkladu zásahu vstupují do posouzení proporcionality zásahu (viz rozsudek ze dne 22. 6. 2017, č. 8806/12, *Aycaguer proti Francii*, § 38-45; rozsudek ze dne 13. 2. 2020, č. 45245/15, *Gaughran proti Spojenému království*, § 73; či rozsudku ze dne 13. 2. 2020, č. 53205/13, *Trajkovski a Chipovski proti Severní Makedonii*, § 48). Městský soud bude v této věci postupovat obdobně a posoudí ústavnost zásahu do práv žalobce v tomto konkrétním případě. Městskému soudu nakonec nepřísluší abstraktní posouzení ústavnosti právního předpisu. To je úkolem Ústavního soudu v souladu s čl. 87 Ústavy. Úkolem městského soudu je přezkoumat, zda odběr a uchovávání biometrických údajů je přiměřené v konkrétním případě daného žalobce (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 4 As 168/2013, bod 32, kde NSS „nepředjímá ... výsledek testu proporcionality ... v jiných případech“; rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 5. 11. 2015, č. j. 48 A 57/2015-63; či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 5. 2022, č. j. 9 As 124/2018-46). Městský soud tedy posoudí legitimitu a proporcionality zásahu do práv žalobce v tomto konkrétním případě.
39. Text ustanovení § 65 zákona o Policii ponechává dostatečný prostor pro ústavněkonformní výklad zákona. Podle tohoto ustanovení má policie možnost, a nikoliv povinnost provést identifikační úkony. Toto oprávnění nelze využít v situaci, pokud by tímto úkonem policie porušila základní práva chráněná ústavním pořádkem.

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

IV. 3 Otázka legitimacy zásahu

40. Zásah spočívající v odběru osobních údajů žalobce a jejich uchování sleduje cíl stíhání trestných činů, respektive jejich předcházení, odhalování a vyšetřování, jakož i spravedlivé potrestání jejich pachatelů. Jedná se o ústavně aprobovaný veřejný zájem (Pl. ÚS 7/18, bod 80). Jako legitimní tento zásah uznává i ESLP. Podle něj uchování biometrických údajů sleduje legitimní účel odhalování předcházení trestné činnosti, a tedy jejímu předcházení. Uchování sleduje širší účel pomoci při identifikaci osob, které se mohou v budoucnu dopustit trestného činu (*Gaughran proti Spojenému království*, § 75).
41. Městský soud se s těmito názory ztotožňuje. Je zřejmé, že v případě některých trestných činů vzorky DNA nebo otisky prstů mohou být zanechány na místě činu a pokud je policie schopna tyto přiřadit ke konkrétní osobě, která se nachází v jejich databázích, může to přispět k dohledání pachatele trestného činu.

IV. 4 Otázka proporcionality zásahu

42. Jak městský soud poznamenal již výše, judikatura ESLP v případě odběru a uchování biometrických údajů neposuzuje samostatně kvalitu zákonného podkladu pro zásah. Otázka, zda zákon představuje dostatečné záruky proti zneužití, však hraje roli při posuzování přiměřenosti zásahu v konkrétní věci. I městský soud tedy musí vzít v potaz dostatečnou určitost zákona při posuzování přiměřenosti zásahu do práv žalobce. Judikatura Ústavního soudu i Evropského soudu pro lidská práva vychází z toho, že právní úprava, která umožňuje zásah do práva na informační sebeurčení, musí být dostupná a dostatečně určitá.
43. Ústavní soud v nálezu ze dne 22. 3. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/10, který se týkal právní úpravy shromažďování údajů o telekomunikačním provozu, vymezil obecné požadavky, které klade na zákonné zásahy do práva na ochranu soukromí: *„Zásah do základního práva jednotlivce na soukromí v podobě práva na informační sebeurčení ve smyslu čl. 10 odst. 3 a čl. 13 Listiny z důvodu prevence a ochrany před trestnou činností je tak možný jen skrze imperativní zákonnou úpravu, která musí především odpovídat nárokům plynoucím z principu právního státu a která naplňuje požadavky vyplývající z testu proporcionality, kdy v případech střetu základních práv či svobod s veřejným zájmem, resp. s jinými základními právy či svobodami je třeba posuzovat účel (cíle) takového zásahu ve vztahu ke použitým prostředkům, přičemž měřítkem pro toto posouzení je zásada proporcionality (v širším smyslu). Taková právní úprava musí být přesná a zřetelná ve svých formulacích a dostatečně předvídatelná, aby potenciálně dotčeným jednotlivcům poskytovala dostatečnou informaci o okolnostech a podmínkách, za kterých je veřejná moc oprávněna ke zásahu do jejich soukromí, aby případně mohli upravit své chování tak, aby se nedostali do konfliktu s omezující normou. Rovněž musí být striktně definovány i pravomoci udělené příslušným orgánům, způsob a pravidla jejich provádění tak, aby jednotlivcům byla poskytnuta ochrana proti svévolnému zasahování. Posouzení přípustnosti daného zásahu z hlediska zásady proporcionality (v širším smyslu) pak zahrnuje tři kritéria.“* (bod 13 citovaného nálezu)
44. V navazujícím nálezu ze dne 20. 12. 2011, sp. zn. Pl. ÚS 24/11, Ústavní soud zdůraznil, že nelze akceptovat zákonný základ zásahů do práva na soukromí, který je natolik vágní, že nestanoví jasná kritéria zaručující, že k zásahům do soukromí jednotlivců bude docházet jen v nezbytných případech: *„Pokud zákonodárce stanovil jako jedinou podmínku pro zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu to, že musí vést k objasnění skutečností důležitých pro trestní řízení, vytvořil tím základ pro omezení základního práva na informační sebeurčení v takové míře, která zcela pomíjí požadavek nezbytnosti takového zásahu s ohledem na jím sledovaný cíl (srov. nálezh. sp. zn. II. ÚS 789/06, bod 16). Oprávnění orgánů činných v trestním řízení zjistit údaje o tom, s kým a jak často určitá osoba komunikuje a z jakého místa a jakými prostředky tak činí, nemůže být vzhledem k intenzitě, se kterou zasahuje do tohoto základního práva, považována za obvyklý nebo rutinní prostředek prevence a odhalování trestné činnosti, nýbrž ke jejímu užítí může dojít pouze tehdy, pokud pro dosažení tohoto účelu nebude existovat jiný a ve vztahu k tomuto základnímu právu šetrnější postup. Již samotná možnost seznámení se s údaji o komunikaci a pohybu určité osoby bez jejího souhlasu totiž znamená omezení jejího práva disponovat informacemi o svém soukromí, a to bez ohledu na to, zda v závislosti na*

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

jejich relevanci pro trestní řízení dojde nebo nedojde k jejich následnému zničení.“ (bod 25 cit. nálezu). Ústavní soud tento požadavek zdůraznil i ve výše citovaném nálezu Pl. ÚS 7/18, bod 95.

45. Evropský soud pro lidská práva se opakovaně zabýval požadavky vyplývajícími z čl. 8 Úmluvy, jenž garantuje právo na ochranu soukromého a rodinného života, přičemž obdobně jako Ústavní soud vymezil kritéria, jež musí splňovat zákon zasahující do tohoto práva. V rozsudku velkého senátu ESLP ze dne 4. 12. 2008, č. 30562/04 a 30566/04, *S. a Marper proti Spojenému království*, se uvádí, že při zásazích do práva na soukromí nepostačí jakýkoliv zákonný základ, nýbrž se musí jednat o zákon dostatečně kvalitní. Je tedy třeba mít „jednoznačná a podrobná pravidla, jimiž se řídí rozsah a uplatnění těchto opatření“. Dále je třeba stanovit zákonem minimální ochranná opatření týkající se zejména doby uchovávání získaných informací, přístupu k nim a postupů ochrany dat a jejich zničení. Tím má být omezen prostor pro zneužití pravomoci a libovůli ze strany státních orgánů (§ 99 citovaného rozsudku a další judikatura tam citovaná; obdobně rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 13. 11. 2012, č. 24029/07, *M. M. proti Spojenému království*, § 195).
46. V rozsudku *S. a Marper proti Spojenému království* ESLP shledal zásah do práv žalobců nepřiměřeným, neboť právní úprava Spojeného království umožňovala uchovávání vzorků DNA obviněných bez ohledu na závažnost a typ trestné činnosti, které se měli dopustit, sílu podezření vůči nim a bez jakéhokoli časového omezení skladování odebraných vzorků (§ 119 rozsudku). Právní úprava též umožňovala uchovávání údajů osob, které nakonec nebyly odsouzeny (§ 122 rozsudku).
47. V rozsudku *Aycaguer proti Francii* ESLP dospěl k závěru, že z hlediska čl. 8 Úmluvy je nedostatečná francouzská právní úprava shromažďování vzorků DNA. Nedostatky spočívaly zejména v tom, že bylo možné odebírat vzorky DNA odsouzeným, kteří se dopustili všech trestných činů bez jakékoli diferenciace jejich závažnosti. Konkrétně v daném případě byl stěžovatel odsouzen za to, že během odborářské demonstrace strčil deštníkem do čteníka. Podle ESLP nelze k pachatelům takovéto trestné činnosti přistupovat stejně jako k pachatelům závažných činů, například sexuálních či teroristických, u nichž je odebírání a skladování vzorků DNA odůvodněné (§ 43 rozsudku). Francouzská úprava byla nedostatečná též z dalších důvodů, zejména stanovila extrémně dlouhou dobu skladování vzorků DNA, a to plošně čtyřicet let, a neumožňovala dotčeným osobám domáhat se vymazání těchto údajů z databáze.
48. Ve věci *Gaughran proti Spojenému království* ESLP dospěl k závěru o porušení čl. 8 Úmluvy v případě stěžovatele, kterému byly odebrány otisky prstů, fotografie a vzorek DNA ze stěru z bukální sliznice, ze kterého byl následně vytvořen profil DNA, a tyto údaje policie uchovávala. Stěžovatel byl podezřelý a následně odsouzen za řízení pod vlivem alkoholu. Soud shledal problematickou nerozlišující povahu pravomoci uchovat profil DNA, otisky prstů a fotografie osoby odsouzené za trestný čin, která nebere ohled na závažnost spáchaného trestného činu ani na vyhodnocení potřeby neomezeného uchovávání. Tyto nedostatky spolu s neexistencí skutečné možnosti přezkumu vyústily dle ESLP v absenci spravedlivé rovnováhy mezi konkurujícími si veřejnými a soukromými zájmy.
49. V rozsudku ze dne 13. 2. 2020, č. 53205/13, *Trajkovski a Chipovski proti Severní Makedonii*, ESLP shledal makedonskou zákonnou úpravu odběru vzorků DNA a uchování profilů DNA odsouzených osob za rozpornou s čl. 8 Úmluvy. Makedonská úprava neobsahovala dobu uchovávání profilů, ale stanovila, že údaje mohou být uchovány, dokud to je potřebné. Nebyl nijak zohledněn druh nebo závažnost trestného činu, za který byla osoba odsouzena, či předchozí jednání této osoby. Zákon také nijak neupravoval podmínky, za kterých policie údaje vymaže a řízení, ve kterém by se osoby vymazání mohly domáhat. Městský soud konstatuje, že tato makedonská úprava, kterou ESLP shledal vadnou, velmi připomíná úpravu českou s možnou výjimkou existence řízení, ve kterém se osoba může domáhat vymazání údajů (viz ale níže).
50. Požadavky ESLP na zákon umožňující odebírat a uchovávat biometrická data lze shrnout tak, že zákon musí obsahovat minimální záruky, které jsou dostatečnou ochranou proti libovůli a zneužití. Odebírání a uchovávání biometrických údajů je možné pouze u osob odsouzených za trestné činy. Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

určité závažnosti. Zákon musí upravit dobu a způsob uchovávání biometrických údajů, podmínky jejich použití a přístup třetích stran, musí obsahovat postupy pro zachování důvěrnosti osobních údajů a jejich zničení (viz rozsudek *P. N. proti Německu* ze dne 11. 6. 2020, č. 74440/17, § 62 s příslušnými odkazy). Tyto požadavky se týkají jak uchování profilů DNA, tak daktyloskopických otisků.

51. V případech, kdy Evropský soud pro lidská práva považoval právní úpravu za souladnou s čl. 8 Úmluvy, se odběry týkaly jen pachatelů závažnější trestné činnosti, nikoliv jakékoliv úmyslné trestné činnosti, a bylo jednoznačně a s ohledem na závažnost jednotlivých případů stanoveno, po jakou dobu mohou být osobní údaje uchovávány (srov. rozhodnutí ESLP ze dne 4. 6. 2003, č. 7841/08 a 57900/12, *Peruzzo a Martens proti Německu*, a ze dne 20. 1. 2009, č. 20689/08, *W. proti Nizozemsku*). V rozsudku *P.N. proti Německu* ze dne 11. 6. 2020, č. 74440/17, policie při odebrání údajů v každém individuálním případě posuzovala potřebnost odběru s ohledem na druh a závažnost trestného činu, z které byla osoba obviněna, osobní charakteristiky obviněné osoby a druh a frekvenci předchozího deliktivního jednání (§ 76-77). Pravidlem bylo, že osobní údaje byly z databáze mazány po pěti letech (§ 85). V daném případě byl stěžovatel již v minulosti třináctkrát odsouzen za různé trestné činy.
52. Výše uvedená kritéria se odrážejí též v dalších mezinárodněprávních dokumentech, které nejsou přímo právně závazné. Zejména lze poukázat na doporučení č. R (92) 1 Výboru ministrů členským státům Rady Evropy o využívání analýzy deoxyribonukleové kyseliny (DNA) v rámci systému trestní justice ze dne 10. 2. 1992, v němž se členským státům doporučuje, aby vzorky DNA odebíraly jen pachatelům dostatečně závažné trestné činnosti proti životu fyzické integrity a bezpečnosti osob (čl. 8). A to za jasně nastavených zákonných pravidel, která vyloučí prostor pro zneužití a libovůli, zejména by měly být zákonem jednoznačně určena doba uchovávání údajů (čl. 8). Soud nemůže přisvědčit žalovaným, že by toto doporučení bylo zastaralé a neaplikovatelné. Toto doporučení je v daném kontextu stále aktuální, jak je patrné z judikatury ESLP. I nedávná judikatura ESLP na toto doporučení stále odkazuje (*Aycaguer proti Francii*, § 18 odkazující na doporučení citované ve věci *S. a Marper proti Spojenému království*, či *Gaughran proti Spojenému království*, § 52).
53. Městský soud má za to, že česká právní úprava odbírání a uchovávání biometrických údajů obsahuje stejné vady, které kritizoval ESLP. Již při stanovení podmínek samotného odběru v případě podle § 65 odst. 1 písm. a) zákona o Policii zákon uvádí pouze dvě kritéria: (i) policie odběr provede při plnění svých úkolů za účelem budoucí identifikace, (ii) jedná se o osobu obviněnou ze spáchání úmyslného trestného činu, popřípadě osobu podezřelou, která je ve zkráceném přípravném řízení trestním v obdobném postavení jako obviněný. Z ustanovení § 11 písm. c) zákona o Policii lze potom vyvodit ještě třetí podmínku, tedy že zásah do práv dotčené osoby nesmí překročit míru nezbytnou k dosažení účelu stanoveného zákonem.
54. Tímto způsobem však zákonodárce *de facto* přenáší stanovení kritérií přiměřenosti zásahu do integrity a soukromí osoby, již jsou vzorky odebrány, na vnitřní předpisy policie. Tím je ovšem vyprázdněn požadavek Listiny i Úmluvy, aby tato kritéria byla stanovena zákonem. Jak vyplývá z výše citované judikatury, zákonný podklad zásahu do základních práv musí být dostatečně detailní, aby neponechával prostor pro libovůli orgánů moci výkonné, nadužívání či dokonce zneužití jejich pravomoci.
55. V zásadě jediné konkrétní kritérium, které § 65 odst. 1 písm. a) zákona o Policii stanoví, je podezření ze spáchání úmyslného trestného činu. Toto omezení však není dostatečné. Jak vyplývá i z judikatury ESLP odebrání biometrických údajů osobě, která byla odsouzena za spáchání úmyslného činu, neznamená, že jde o zásah dovolený (viz rozsudky *Aycaguer proti Francii*; *Gaughran proti Spojenému království*, či *Trajkovski a Chipovski proti Severní Makedonii*). I u úmyslných trestných činů je nutno diferencovat podle závažnosti. Mezi úmyslné trestné činy se řadí i delikty relativně málo závažné, jakým je například výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku. Žalobce byl odsouzen

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

za přečin projevu sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka podle § 404 trestního zákoníku k podmíněnému trestu odnětí svobody ve výši jednoho roku.

56. Shodně Nejvyšší správní soud uvedl, že naplnění subjektivní stránky nepředstavuje jediný předpoklad zákonnosti zásahu. Pokud zákonodárce v § 65 odst. 1 písm. a) zákona o Policii stanovil kritérium v podobě subjektivní stránky trestného činu, neznamená to, že s ohledem na zájem společnosti na ochranu před pachateli trestné činnosti považoval z hlediska zásady proporcionality každý takový zásah do ústavně zaručených práv osob, u nichž jsou identifikační úkony provedeny, za ospravedlnitelný (rozsudek č. j. 9 As 124/2018-46, bod 24).
57. Soud uznává, že trestná činnost páchaná žalobcem není bagatelního charakteru. Jedná se o trestnou činnost zasahující důstojnost a práva skupiny osob. Na druhou stranu nejedná se o násilný trestný čin. Tento trestný čin obecně stanovuje trestní sazbu odnětí svobody na šest měsíců až tři léta a jde tedy o přečin (srovnej rozsudek Nejvyššího správního soudu, č. j. 9 As 124/2018-46, bod 26, kde soud také skutečnost, že se jednalo o přečin, považoval za důležitý argument o nepřiměřenosti odebrání biometrických údajů). Sám zákonodárce jej tedy zařadil mezi méně závažné trestné činy. Samotné jednání žalobce, tedy modus spáchání činu, nesvědčí o velké závažnosti. Žalobce na jedné akci nosil na oblečení viditelný symbol slunečního kola jako zástupný symbol hákového kříže. Patrně i proto žalobci byl uložen trest při spodní hranici trestní sazby.
58. Jak vyplývá z rozsudků ve věci *Aycauger proti Francii* či *Gaughran proti Spojenému království*, u pachatelů málo závažných trestných činů nelze odůvodnit stejně silný zásah do soukromí jako u pachatelů trestných činů závažnějších. V kritériu úmyslnosti trestného činu taktéž není zohledněna skutečnost, že u pachatelů některých typů trestných činů není recidiva obvyklá, respektive není pravděpodobné, že by se v budoucnu dopouštěli trestné činnosti, kterou lze odhalit za pomoci identifikace osoby prostřednictvím vzorku DNA.
59. Policie v případě žalobce nijak nehodnotila, zda je tu riziko, že žalobce bude v budoucnu páchat trestnou činnost, u které budou moci být využity uchovávané biometrické údaje. V reakci ze dne 4. 3. 2015 na žádost žalobce o likvidaci osobních údajů policie pouze uvedla, že žalobce je trestně stíhán za úmyslný trestný čin a za obdobný byl již v minulosti potrestán. Pouze obecně podotkla, že ze statistik vyplývá, že polovina pachatelů jsou recidivisté a mnohdy dochází k recidivě nestejnorodé. Jedná se však pouze o obecné konstatování, které není nijak vztaženo k osobě žalobce. Z vyjádření není zřejmé, zda trestné činy žalobce patří mezi trestné činy, u kterých pachatelé následně páchají takovou trestnou činnost, k jejímuž odhalení mohou napomoci v databázi uchovávané osobní údaje. Lze podotknout, že k vyšetření trestného činu dle § 404 trestního zákoníku, který opakovaně spáchal žalobce, profil DNA ani otisky prstů nijak nepomohou. Z vyjádření policie je zřejmé, že rozhodující pro ni byla pouze skutečnost, že žalobce je obviněn z úmyslného trestného činu a uchování biometrických údajů tak zákon umožňuje (viz formulace „nezbytnost zpracovávání Vašich osobních údajů jako pachatele úmyslných trestných činů ... je tedy dána“ a odkazy na § 65 zákona o Policii). To však nedostačuje.
60. Dále je zákonná úprava zcela nedostatečná, pokud jde o stanovení doby uchovávání osobních údajů. Ustanovení § 65 odst. 5 zákona o Policii zjednodušeně řečeno říká, že se osobní údaje zlikvidují, jakmile jich není potřeba k dalšímu plnění úkolů policie. Takové kritérium je však natolik obecné, že zcela přenáší posouzení přiměřenosti na vnitřní předpisy policie či aplikační praxi. Takový stav otevírá velmi široký prostor pro uvážení policie a pro případné nadužívání možnosti skladovat odebrané biometrická data a libovůli policie. Lze totiž předpokládat, že v drtivé většině případů bude možné dovodit, že další uchovávání biometrických údajů by mohlo policii v budoucnu pomoci při plnění jejích úkolů. Zákonná úprava také nereguluje, kdo má přístup k osobním údajům a za jakých okolností a pro jaké účely mohou být použity.
61. Byť nejde o případ žalobce, tak z hlediska dostatečných záruk zákona proti svévoli nelze též pominout, že zákon žádným způsobem neupravuje situaci, kdy je biologický vzorek odebrán obviněnému, který následně není odsouzen. Jak bylo uvedeno výše, v rozsudku ve věci *S. a Marper* Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

proti Spojenému království Evropský soud pro lidská práva jednoznačně konstatoval, že takový stav je v rozporu s principem presumpce nevin. V této souvislosti soud považuje za zarážející vyjádření policie, že zproštění obvinění *zpravidla* vede k rozhodnutí o likvidaci osobních údajů.

62. Kromě výše uvedeného soud není přesvědčen ani o účinnosti procesních prostředků pro osoby, jejichž osobní údaje jsou uchovávány. Podle § 29 zákona č. 110/2019 Sb., o zpracování osobních údajů, může sice dotčená osoba žádat o opravu, omezení zpracování nebo výmaz osobních údajů. V souladu s odstavcem 2 spravující orgán na žádost subjektu údajů provede výmaz osobních údajů vztahujících se k jeho osobě, pokud spravující orgán porušil zásady zpracování osobních údajů podle § 25 nebo jiného právního předpisu nebo omezení zpracování některých kategorií osobních údajů, nebo pokud má spravující orgán povinnost tyto údaje vymazat. Účinnost této procesní možnosti je však velmi relativizována velmi vágní hmotněprávní zákonnou úpravou a neexistencí dostatečně konkrétních kritérií, na základě kterých by policie mohla o vymazání rozhodnout, a o které by se žádost žalobce mohla opřít. Pokud hmotněprávní pravidla neposkytují dostatečnou záruku proti svévoli, tak existující procesní ochrana nemůže zajistit dostatečně efektivní možnost jednotlivců účelně se shromažďování svých biologických vzorků bránit. Policie je totiž prakticky vždy schopna pokračující uchovávání údajů odůvodnit v mezích zákonné úpravy.
63. Městský soud tedy shrnuje, že existující zákonná úprava odebrání a uchovávání vzorků DNA a daktyloskopických otisků obviněných z trestných činů nepředstavuje dostatečné záruky proti libovůli, jak požaduje Úmluva a Listina. Výše uvedené nedostatky zákonné úpravy nemohou zhojit ani vnitřní předpisy policie, které podrobněji upravují, ve kterých případech mají být profily DNA obviněných pořizovány a jak dlouho mohou být osobní údaje skladovány. To již primárně z toho důvodu, že vnitřní předpis policie není veřejnosti dostupným právním předpisem.
64. Podle čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod totiž meze základních práv mohou být upraveny pouze zákonem. Ústavní soud v nálezu ze dne 20. 6. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 36/11, bodu 50, uvedl, že podzákonná úprava zásahů do ústavně chráněných práv nesmí sama vymezovat definiční znaky takových zásahů, které ze zákona nevyplývají. Vztahuje-li se toto omezení na sekundární normotvorbu orgánů moci výkonné, tím spíše se vztahuje na vnitřní právní předpisy policie. Pakliže tedy zákon nestanoví konkrétní kritéria odběru a skladování biometrických údajů, nelze stanovení těchto kritérií, jakým je například typ trestné činnosti, jíž se měla dotčená osoba dopustit, svěřit předpisům nižší právní síly. Nelze se tedy spokojit s takovým stavem, kdy zákon pouze v nejobecnější možné míře hovoří o přiměřenosti postupu Policie, a konkrétní promítnutí tohoto principu do podmínek, za nichž lze zasahovat do základních práv jednotlivců, upravuje pouze vnitřní předpis policie. Obdobnou situaci shledal ESLP nepřipustnou ve věci *Shimovolos proti Rusku*, rozsudek ze dne 28. 11. 2011, č. 30194/09, § 69.
65. Shromažďování a uchovávání biometrických údajů osob, u nichž se lze důvodně domnívat, že by mohly v budoucnu páchat trestnou činnost, je přiměřené pouze za dostatečně určité stanovených podmínek, přičemž tyto podmínky musí zaručovat odběr vzorků pouze u takových trestných činů, u nichž je použití údajů relevantní, současně se musí jednat o trestné činy závažné, nakládání s biometrickými údaji musí být upraveno tak, aby bylo vyloučeno jejich zneužití a podrobně stanovena doba a podmínky likvidace údajů, aby byla vyloučena libovůle.
66. Na základě výše uvedeného soud dospěl k závěru, že policie uchovává osobní údaje žalobce, tedy daktyloskopických otisků a profilu DNA, na základě právní úpravy, která je z hlediska Úmluvy nedostatečná a neposkytuje žalobci dostatečnou ochranu. Zákon ponechává přílišnou diskreci policii, která může údaje uchovávat tak dlouho, jak je to „nezbytné“ pro velmi široce definované účely (§ 65 odst. 5 zákona o Policii). Tím není spravedlivě nastavena rovnováha mezi právem žalobce na informační sebeurčení a obecným zájmem společnosti na předcházení, odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Zásah do práva na informační sebeurčení tak byl v případě žalobce nepřiměřený. Došlo tak k porušení práva žalobce chráněného čl. 8 Úmluvy a čl. 12 odst. 3 Listiny.

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

67. Městský soud doplňuje, že nepřiměřenosti zásahu do práv žalobce dalším uchováváním osobních údajů svědčí také délka uchovávání. Osobní údaje žalobce jsou uchovávány v příslušných databázích již cca sedm a půl roku. To již soud považuje za dlouhou dobu, která není ve vztahu přiměřenosti k povaze výše popsané trestné činnosti, kterou žalobce v minulosti spáchal.
68. Jediným účelem odebrání biologického materiálu žalobci bylo vytvoření profilu DNA a jeho uchovávání. Zrovna tak mu byly odebrány otisky prstů pouze za účelem jejich uchovávání a možné budoucí identifikace. Ze spisového materiálu nijak nevyplývá a žalovaní to ani netvrdili, že by k odběru biometrických údajů došlo za účelem šetření konkrétního trestného činu. Pokud soud shledal, že uchovávání je v rozporu se základním právem žalobce na informační sebeurčení nutně musí být v rozporu také samotný odběr za tímto jediným nepřipustným účelem. Z této logiky nakonec vychází Evropský soud pro lidská práva. V případě *Aycaguer proti Francii* shledal porušení práva na ochranu soukromí z důvodu nedostatečného zákonného podkladu pro uchovávání profilu DNA pouze na pozadí stížnosti namítající nepřiměřenost pokuty, která byla stěžovateli vyměřena za to, že se odmítl podrobit odběru biologického materiálu za účelem vytvoření profilu DNA.
69. K argumentu žalovaných, že povinností zlikvidovat biometrické údaje osob odsouzených za méně závažné trestné činy, by jí bylo bráněno v plnění úkolů daných zákonem, spočívajícím především v předcházení a odhalování trestné činnosti, lze uvést následující. Tak jako právo na informační sebeurčení není absolutním právem, nelze za absolutní považovat ani požadavek na plnění úkolů policie. Odhalování trestné činnosti není cíl, který světlí veškeré prostředky. Ani při plnění tohoto jistě důležitého úkolu nemůže policie nadměrně zasahovat do práv osob. Městský soud nezpochybňuje, že v databázích uchovávané biometrické údaje mohou v některých případech přispět k odhalení pachatele trestného činu. To však za cenu, že policie uchovává biometrické údaje tisíců jiných osob, které k naplnění svých cílů nepotřebuje. U těchto tisíců osob přitom dochází k závažnému zásahu do jejich soukromí, pokud jsou po bližší neohrazenou dobu v policejních databázích uchovávány jejich citlivé údaje, respektive zvláštní kategorie osobních údajů v terminologii GDPR (čl. 9 odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/679 ze dne 27. dubna 2016 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a o zrušení směrnice 95/46/ES (obecné nařízení o ochraně osobních údajů)). Úkolem soudu, potažmo i samotné policie, je najít spravedlivou rovnováhu mezi těmito soupeřícími zájmy, aniž by bylo absolutizováno základní právo, či naopak veřejný zájem.

V. Závěr

70. Z výše uvedených důvodů tedy městský soud žalobě vyhověl, neboť shledal, že uchovávání osobních údajů žalobce – daktyloskopických otisků a profilu DNA v databázích policie je v rozporu s právem žalobce na informační sebeurčení a tedy nezákonné. Jedná se o trvající zásah, proto soud podle § 87 odst. 2 soudního řádu správního žalovanému ad 4) přikázal tyto osobní údaje žalobce zlikvidovat. K tomu žalovanému poskytl lhůtu třiceti dnů od právní moci rozsudku, která je dle soudu dostatečná pro provedení nezbytných administrativních úkonů (výrok ad III). Výrokem ad II soud deklaroval nezákonnost uchovávání osobních údajů žalobce. Přitom vzal v potaz, že rozšířený senát NSS v rozsudku č. j. 6 As 108/2019-39 z 26. 3. 2021 naznal, že „[j]akýkoli dogmatismus při požadavcích na formulaci výroku rozsudku, kterým soud vyhověl zásahové žalobě, není namístě. Při formulaci výroku je klíčová jeho srozumitelnost a vykonatelnost. Též u výroků reagujících na trvající zásah proto může být pro přehlednost vhodné určit, že zásah je nezákonný a teprve pak (třebas i v dalším výroku) zakázat správnímu orgánu, aby v porušování žalobcova práva pokračoval (což ostatně odpovídá také prostému jazykovému výkladu § 87 odst. 2 věty první s. ř. s.).“ Tyto závěry pak NSS zopakoval v rozsudku č. j. 6 Afs 274/2020-41 z 31. 3. 2021 dodávaje: „Zřejmým smyslem vysloveného závěru rozšířeného senátu je zmírnit předchozí ‚zbytečně kategorické‘ judikатурní závěry [...], podle nichž krajský soud nesmí v případě záporní zásahové žaloby výrok o určení nezákonnosti zásahu vyslovit. Nic se však nemění na tom, že se

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.

žalobce určení nezákonnosti zásahu, který k okamžiku rozhodnutí soudu trvá, nemůže domáhat.“ Vzhledem k tomuto judikatornímu posunu soud pro přehlednost rozhodl výrokem ad II. Výrokem ad I soud určil, že samotné odebrání biometrických údajů bylo nezákonné. Ve zbytku, tedy ve vztahu k dalším žalovaným, soud žalobu zamítl jako nedůvodnou podle § 87 odst. 3 soudního řádu správního.

71. Žalobce měl ve věci plný úspěch. Městský soud mu proto přiznal náhradu důvodně vynaložených nákladů soudního řízení. Náklady řízení tvoří náklady na zastoupení náklady právního zastoupení za čtyři úkony právní služby (převzetí a příprava zastoupení, podání žaloby, replika a účast na ústním jednání), přičemž sazba odměny za jeden úkon právní služby činí dle advokátního tarifu – vyhlášky č. 177/1996 Sb. částku 3 100 Kč (§ 7, § 9 odst. 4 písm. d), § 11 odst. 1 písm. a), d), g) cit. vyhlášky v rozhodném znění), tj. 4 x 3 100 Kč, a čtyři paušální částky ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 cit. vyhlášky), tj. 4 x 300 Kč. Konečná výše náhrady nákladů je 13 600 Kč. Cestovné žalobce nepožadoval. Zástupce žalobce ani soud neinformoval, že by byl plátcem DPH. V databázi ARES není zástupce žalobce veden jako plátec DPH.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, se sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud.

Lhůta pro podání kasační stížnosti končí uplynutím dne, který se svým označením shoduje se dnem, který určil počátek lhůty (den doručení rozhodnutí). Případně-li poslední den lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je posledním dnem lhůty nejbližší následující pracovní den. Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

Kasační stížnost lze podat pouze z důvodů uvedených v § 103 odst. 1 s. ř. s. a kromě obecných náležitostí podání musí obsahovat označení rozhodnutí, proti němuž směřuje, v jakém rozsahu a z jakých důvodů jej stěžovatel napadá, a údaj o tom, kdy mu bylo rozhodnutí doručeno.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Soudní poplatek za kasační stížnost vybírá Nejvyšší správní soud. Variabilní symbol pro zaplacení soudního poplatku na účet Nejvyššího správního soudu lze získat na jeho internetových stránkách: www.nssoud.cz.

Praha 18. května 2022

JUDr. PhDr. Štěpán Výborný, Ph.D. v. r.
předseda senátu

Shodu s prvopisem potvrzuje Pavlína Fílová.